

*Afficitur ar-
teriarum tuni-
ca.*

*Arteria con-
structionis ra-
tio.*

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contegens, aut stabilis, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extracta, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc dudum asseruimus. Obstant autem expulsiōi insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac referunt. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiā, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, meritō etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

*Quatuor ue-
næ.*

QUOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduū prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionē, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris sede prodians in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad foetus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuuntur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac scitui quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniantur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterum si scietus uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi foetus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tor numero ramos ex principijs originē sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quamplurimæ hic simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circundedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque prorepat: sic quoque quum minimè ignoret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos descenditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceque cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum scissionibus substrauit ac circundedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inuulda fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiā interiecit. Quandoquidem hæc paucissimā, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel in cumbunt, cōmunicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspicuū esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non medio cri copia circundedit, uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in membranæ amplitudinē thoracis intersepientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ ferantur uenæ) hanc substantiā procreatā ex cōsectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium morus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis *αδλω* & *ὄγκος* dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omnium corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decessisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respondet, quædam enim mollior, rubicundior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in clauitiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōsistit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis *παχυμας* & *λαδινγεας* nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris ossis habetur, iam dictæ propemodum specie respondet, & à Græcis *θύμος*, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrunt, & nuper dictæ durior est, glandis quercinæ imaginē quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginē referēs, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes censi possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donatæ glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionē procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri puitatē ad palatum defluentē excipiens, tonillæ glandes laryngis radici adnatæ, glando sum uirilis uesicæ cervicis corpus, cui semen deferentiā uasa inferi docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimum usus gratia nuper cōmemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde perfequar. hic enim suffecerit glandes cōmemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsumunt, uerum etiā aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuant, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursus replendis sinibus & cauitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum & inguinum cauitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcumque firmant ac roborant. At de his omnibus, ut paulo antè innuebam, suis locis assatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

*Curr, & quæ
do uasorum di-
stributionibus
glandulæ im-
miscuntur.*

*Glandose sub-
stantiæ nomē,
ac imbecillitas.*

*Glandularum
differentia à
nomine, colore
& imagine.*

Ab usu.

*Ad finem se-
cundi de Semi-
ne Galenus.*

h VENAE